

Udenlandsstoffet i TV-nyheder

Malan Marnersdóttir

Føroyamálsdeildin, Fróðskaparsetur Føroya, FR-100 Tórshavn, Faroe Islands

Samandráttur

Greinin snýr seg um tíðindasendingarnar hjá almennu føroysku, donsku og grønlandsku sjónvarpstøðunum, t.e. um Dag og viku, TV-avisen, TV2-nyhederne og Qanorooq. Víst verður á, at støðan hjá tíðindum um útlendsk viðurskifti er ymisk í sendingunum, og nøgdin av útlenskum tíðindum, sum einki samband hava við heimlig viðurskifti ella heimligt kjak, økist tess longur støðin er stødd frá høvudsstaðnum í ríkinum. Harafturat verður víst á, at hugburðurin um útlendsk fyrbrigdi sæst aftur í mátanum tilfarið er lagt til rættis og er at síggja í lidnu sendingini.

Abstract

The article is about the news programmes of the Faroese, Danish and Greenlandic TV-stations, all run by public funds, viz. Dagur og vika, TV-avisen, TV2-nyhederne and Qanorooq. It is demonstrated that overseas news is treated in different ways by the stations, and that the amount of overseas news that has no connection with local affairs or local discourse, increases with the distance for the capital of the kingdom. Also is demonstrated that the attitude to foreign issues is reflected in the way the material is edited and presented.

Indledning

Det følgende er en rapport fra en stikprøveundersøgelse af de offentlige tv-stationers nyhedsudsendelser i rigsfællesskabet den 5. september 1995, dvs. Danmarks Radios TV-aviser, TV2-Nyhederne, Kalaallit Nuunata Radiua Qanorooq (Nyheder) og Sjónvarp Føroya (det færøske fjernsyns) Dagur

og vika (Dag og uge). Efter en kort introduktion fokuseres på omfang og indhold i udsendelsernes internationale stof og deres forhold til bestemte moderne myter, dvs. fælles forestillinger i den pågældende nation. Formålet er at vise, hvordan redigeringen af internationale nyheder tilpasses udbredte nationale holdninger.

Anledningen til undersøgelsen er, at jeg opholdt mig i Nuuk i fire uger i efteråret 1995 og underviste på Ilisimitusarfik, Grønlands universitet. I den forbindelse undersøgte jeg sammen med studenterne Pia Rosing Heilmann og Ellen Nuunu Jensen de fire tv-nyhedsudsendelser i det danske kongerige samt inddrog meget kort samme aftens BBC Prime's Nine o'clock News.

Nyhedssymboler

De fire nationale tv-stationers nyhedsudsendelser præsenterer sig selv ligesom alle andre faste tv-udsendelser gennem symboler i deres indledningssekvenser, i fagsprog kaldet jingles. Dagur og vika præsenteres med en stiliseret globus. TV2-nyhederne bruger en lidt mere naturalistisk globus, men begge globusser antyder det samme, at her kommer der historier fra hele verden. DR er mere optaget af at præsenterer kanalen, og indledningssekvensen viser det étal som er stationens logo. Det grønlandske

tv's logo er sammensat af en grønlandsk tromme og et grønlandskort, der er afbildet på trommen. På den måde gør den grønlandske kanal på dobbelt vis opmærksom på nationaliteten: trommen er en unik kulturgenstand og kortet en yderligere præcisering.¹

Den færøske udsendelses titel spiller på en talemåde, »hetta verður dagur í viku« – det er en usædvanlig dag, som man vil huske længe, hvilket udsendelser af denne type ellers meget sjældent lever op til. Indledningssekvensen til de færøske tv-nyheder indeholder altså ligesom den grønlandske jingle unikt kulturstof. Mens den grønlandske og den færøske indledningssekvens indeholder specifikke kulturelementer, præsenterer de danske jingles det nationale gennem den sproglige udformning og knap nok det, idet udsendelsernes titler "TV-avisen" og "TV2 Nyhederne" domineres af forkortelser. Til gengæld koncentrerer de to danske konkurrenter sig mere om at gøre opmærksom på kanalen end den færøske og grønlandske. I Danmark er det vigtigt at seerne kan skelne mellem stationerne, derfor står logoerne på selve skærmen gennem hele udsendelsen og ses på mikrofonerne, der holdes foran "ofrene" på billederne.

De danske og den færøske jingles bruger ikke nationale billedsymboler. Den grønlandske tromme er et logo, samtidig med at den er et meget brugt nationalt symbol. TV2 Nyhederne og Dagur og vika bruger globussen, der er et internationalt symbol og som bruges i mange forskellige udformninger af alverdens tv-stationer som et billede af hele den verden, som jinglen in-

direkte påstår, at seerne nu får kendskab til. Globus-metaforen er uoriginal, men udformningen og stiliseringen er kanalernes egne. Den grønlandske nyhedsudsendelses jingle har med andre ord mest nationalt præg og føles derfor original.

Sammen med melodien udgør filmstumperne, der handler om en globus' og en trommes transformationer, udsendelsernes logo, der først og fremmest har symbolsk betydning.

Internationale nyheder

Roger Wallis og Stanley Baran har beskrevet² hvordan international nyhedsdækning er omvendt proportional med størrelsen af det land, hvor tv-stationen befinder sig.

Forfatterne undersøger en række tv-stationer i forskellige lande – USA, England og Sverige – med henblik på fordelingen af indenlands- og udenlandsnyheder i nyhedsudsendelser. En amerikansk 60-minutters aftenlydsudsendelse (på KTVU-TV, som er en uafhængig tv-station i Oakland, California) bragte den 18.11.1986 ialt 21 nyheder, hvoraf 3 handlede om forhold i udlandet. Én af dem drejede sig om en mand fra Seattle der var blevet arresteret i Berlin, mens de to andre internationale indslag ikke direkte involverede amerikanere eller berørte amerikanske forhold (det ene indslag handlede om at en fransk gruppe havde påtaget sig ansvaret for drabet på Renaults direktør, og det andet drejede sig om at Nordkoreas præsident var i live på trods af rygter om det modsatte).

I BBC's World Service's³ 30-min's nyhedsudsendelse samme døgn var der otte ud af elleve indslag om udlandet. Hverken

mordet på Renault-direktøren eller Nordkoreas præsident indgik. Omvendt var der ingen af de andre store amerikanske nyhedsudsendelser, der omtalte nogen af de udenlandske nyheder som BBC bragte.

Det er i svensk tv og radio at andelen af internationale nyheder er størst i denne undersøgelse, der tillige omfatter fem amerikanske stationer (CBS tv, CNN, INN NEWS, CH2 KTVU, NPR/ATC) samt det engelske BBC tv og radio. De svenske nyhedsudsendelser indeholdt betydeligt mere internationalt stof end de amerikanske og engelske. Her omfattede de internationale nyheder 43% af de emner, der blev behandlet, og de optog 37% af tiden; på de udvalgte amerikanske tv-stationer var mellem 9 og 27% af tiden helliget internationale nyheder⁴. Set i dette lys bringer tv-nyhedsudsendelser flere nyheder om udenlandske forhold jo længere væk fra USA vi kommer.

Det er meget almindeligt, at udenlandsk nyhedsstof udvælges efter hvor betydningsfuldt emnet anses at være i den nationale debat. En amerikaner, der er arresteret i Berlin er mere relevant for et amerikansk publikum end hvis det er en tyrker. Ved udvælgelsen af nyhedshistorier har de fælles forestillinger – eller myter i Roland Barthes terminologi⁵ – som nyhederne skal vedligeholde eller à jour-føre betydning. John Fiske har vist hvordan indslag om britiske soldater i Nordirland bekræfter de almindelige fælles forestillinger om hærens relevans i England.⁶ På samme måde kan nyhedshistorier fra udlandet være med til at be- eller afkræfte nationale forestillinger om internationale forhold.

I nærværende undersøgelse er det værd at bemærke, at begge de danske nationale tv-stationer er så store at de sender medarbejdere ud i verden – f.eks. til Bosnien, som TV2 har i sin sene udgave den 5.9.95. Det har hverken grønlandsk eller færøsk tv normalt. Men netop denne aften havde det færøske fjernsyn en medarbejder med på kvindekongressen i Peking. Normalt er færøsk og grønlandsk tv henvist til at abonnere på internationale nyhedsbureauer, dvs. Reuters Bureau⁷ og følge med i nabonationernes – norsk og britisk tv, i Grønland også dansk⁸ – dækning. Den internationale nyhedsdækning på Færøerne og i Grønland består i at vælge billeder ud og fremstille en tekst på nationalsproget. Der sker derfor ingen journalistisk bearbejdning af historierne ud over, hvad kravet til de faktiske oplysningers korrekthed forlanger.

De fem nyhedsudsendelsers emner

Strukturen i de fem undersøgte udsendelser har mange lighedspunkter. Alle har en vært, der præsenterer indslagene og evt. afrunder dem. Vigtigst anses enten samfundsøkonomi eller krigsbegivenheder for at være, og derfor kommer disse emner først i udsendelserne. Udsendelserne slutter så vidt det er muligt med en solstrålehistorie eller "bløde" nyheder om kultur o.lign.

DAGUR OG VÍKA – SVF 5.9.95 kl. 20.00-20.30

Overskrifter:

Lønforhøjelser – konsekvenserne for finansloven af de offentlige ansattes lønregulering i foråret

Fiskebestandsberegninger til revision

NATO bomber igen i Bosnien

Studieværten: Leivur Hansen »God aften«



1. Lønforhøjelserne i 1996 og finansloven – interview med formanden for arbejdersammenslutningen i Lagtinget
2. Fremmede ambassadører i Danmark på besøg i det gamle Tórshavn
3. Færøsk protest mod franske atomprøvesprængninger på Mururoa
4. Demonstrationer mod franske atomprøvesprængninger 1) fransk sejlbåd 2) new-zealandske jurister 3) Greenpeace 4) reaktioner på Tahiti og andre steder
5. Den færøske fiskeriforskningsinstitution evalueres af kanadier
6. Ildebrand i butikcenter i Tórshavn
7. Samarbejde om færøsk og dansk navnelov
8. Mand dømt for kønslig udnyttelse af 8-årig pige ved Færøernes domstol.
9. Bosnien
10. Kvindekongressen i Peking
11. Syrien – fredsforhandlinger med Israel.
12. Forberedelser til EMfodboldkamp på Færøerne den følgende dag
13. Svømmekonkurrence for handicappede i Frankrig – de færøske deltagere
14. Færøemesterskab i cykling
15. Vejret

QANOROOQ 5.9.1996 kl. 19.30

Overskrifter:

Besparelser i KNR og TV, Kalaallit Nunaata Radioa, Grønlands Radio og TV

Østgrønlandsk i vestgrønlandsk daginstitution

Manglende debat om kriminalitet

Studievært: John Lynge

1. KNR og -TV skal spare. Diskussion mellem Tiida Ravn i studiet i Nuuk og Jørgen Labansen direkte fra studio i Sisimiut.
2. Interview med to pædagoger og en kok, der ikke må tale østgrønlandsk i den børneinstitution i Nuuk, hvor de arbejder, men gerne vestgrønlandsk og dansk.
3. Den manglende debat om kriminalitet. Interviewede eksperter: Per Hvalsøe, fængselsinspektør i Danmark, og Marie Lybert, cand.scient., Grønland.
4. Alle offentlige institutioner skal spare 5%
5. Rejsegilde på nyt seminarium i Sisimiut efter det gamle brændte
6. Vejret





TV-AVISEN 5.9.95 kl. 18.30

Overskrifter:

Serberne overholder ikke ultimatum

Strømsvigt i København

Ny handlingsplan for landbrug

Frugthøsten

Studieværten Eva Jørgensen: »Goddag her er TV-avisen«

1. Bosnien – NATObombninger
 2. Strømsvigt i det indre København – supermarked
 3. HK-fyringer p.gr. af børnepasningsordning
- Korte:
4. Prins Joachim og prinsesse Alexandras bryllupsgave
 5. Indvandrere i politistyrken
 6. Fængselsbetjente utilfredse
 7. Mikrosoft: Windows 95
 8. Landbrugsplan
 9. Fortsættelse: brugernes reaktion på »toppens« plan
 10. Tyskere køber ferieboliger i Danmark – indslag i TVA kl. 21.
 11. Fransk atombombesprængning – Chirac trækker i land – indbyggerne på Cook Islands protesterer
 12. Hillary Clinton på kvindekonferencen i Peking
 13. Æblehøst
 14. Fodbold i morgen: Belgien – Danmark
 15. Valutamarked – obligationsmarked – aktiemarked
 16. Vejret
- Overskrifter:
- NATO har igen bombet serberne ved Sarajevo
- Strømarbrydelse i Kbh.

TV-2 NYHEDERNE 5.9.95 kl. 19.00

Overskrift: Nye NATObomber over Bosnien

Studieværten Line Baun Danielsen: »– nyhederne er igang – godaften«

1. NATObombninger i Bosnien
- Dagens andre nyheder:
2. Sikkerhed på byggepladser – henvisning til senere indslag nr. 10
 3. Kinesiske pigebørn uønskede – udsendelse senere om aftenen
 4. Royale bryllupsgaver? – se snere indslag, nr. 12
 5. Fremskridtspartiet i forhold til de Konservative og Venstre
 6. Strømsvigt i København – trafik
 7. Mikrosoft blev forstyrret af strømafbrydelsen – lanceringen af Windows 95
 8. Kvindekonferencen i Peking – tibetanske kvinder overfaldet
 9. Pigebørn i Kina – henviser til udsendelse senere om aftenen om hvordan man mishandler og dræber uønskede piger i Kina (BBC-udsendelse)
 10. Byggeindustrien fremgang – sikkerheden dårlig.
 11. Landbruget
 12. Bryllupsgave til Joachim og Alexandra
 13. Vejret.
 14. Børn må ikke længere få løn for at synge i kirkekor

TV-AVISEN 5.9.95 kl. 21.00

Overskrifter:

NATO bomber ved Sarajevo

Strømsvigt i København

Tyskere købt sommerhus i DK

Sexchikane i Rusland

Dansk lysfirma – internationalt

Studieværten Jens Nauntofte: »Så har vi en halv times nyheder og reportager – godaften«

1. Bosnien – NATOs bombninger
2. Finansloven for 1996
3. Kolibakterier i kød
4. Amerikansk nynazist får ikke asyl
5. Falsk 100-kr. seddel
6. Strømsvigtet – trafikken
7. Tysker købt sommerhus på Fanø – TV-avisen har undersøgt sagen
8. Thule – TV-avisen har undersøgt og afslører hidtil ukendt indhold i brev fra H. C. Hansen
9. Franske atomsprængninger – standses når der er indhentet oplysninger nok

10. Hillary Clinton i Peking
11. Vegetarer demonstrerer mod MacDonald's på NGO
12. Mandsvælde i Rusland
13. Lysfirma i Århus international succes, "aftenens solstrålehistorie"
14. Vejrudsig
15. Nyt telegram fra Sarajevo: flere bomber ramt centrum – ingen billeder, dyster stemning!



TV2 NYHEDERNE kl. 22.00

Overskrift: Nye luftangreb i Sarajevo

Studieværten Line Baun Danielsen: «Godaften her er de sene nyheder»

1. NATO bomber serbiske stillinger i Bosnien
2. Rapport fra hangarskib i Adriaterhavet
3. Russisk utilfredshed med NATO-bombning
4. 12 min. uden strøm i København – trafik
5. Sikkerhed på danske byggepladser – tidligere indslag meget forkortet
6. Bryllupsgave til Joachim – tidligere indslag forkortet – ironisk holdning
7. Buskonflikt i Esbjerg
8. Hillary Clinton – ikon: Kvindekongress
9. Atomprøvesprængninger: 1) Greenpeace-aktivister opbragt nær Muroraa 2) Chirac om forsøgene 3) to britiske demonstranter taget på Muroraa
10. Greenpeace og Shell angående Brent Spar
11. Det danske landbrugs fremtidsvision
12. Japansk kultur i Århus festuge "The Tokyo Shock Boys"
13. Afslutning

VEJRET

Qanorooq, grønlandske tv-nyheder

Den grønlandske nyhedsudsendelse den 5. september 1995 omfatter kun 5 emner foruden vejret, og det første indslag optager mere end halvdelen af hele udsendelsen. Det gør det, fordi det både handler om samfundsøkonomi og om kanalen selv – den finansieres over den grønlandske finanslov, der er ingen licensbetaling. Fjerde indslag i udsendelsen handler også om samfundsøkonomi, denne gang om hvordan besparelserne rammer på andre områder. Andet, tredje og femte indslag handler om andre væsentlige problemer i Grønland: sprog, kriminalitet og uddannelse. De blev ikke bliver direkte forbundet i udsendelsen, men der var indirekte en nøje sammenhæng mellem dem. En højtuddannet samfundsforsker gør rede for væsentlige problemer i forhold til kriminaliteten i Grønland på grønlandsk i modsætning til en danske embedsmand, der holder forelæsning på dansk for et grønlandsk publikum. Sammen med sagen om pædagogerne, der ikke må tale østgrønlandsk på deres arbejdsplads, men gerne vestgrønlandsk og dansk, aktualiserer indslagene vigtige sprogproblemer i Grønland. Objektivt set er dansk et fremmedsprog i Grønland, men det forudsættes at alle forstår det i auditorier og børneinstitutioner. Østgrønlandsk er et grønlandsk sprog omend forskelligt fra vestgrønlandsk, men østgrønlandsk bliver altså gjort mere fremmed end dansk. Qanorooq befæster således modsætninge i den grønlandske kultur og fastholder nogle påståede ligheder mellem en del af den grønlandsk kultur og den dominerende fremmede kultur.

Der er ingen nyheder fra udlandet i Qanorooq den 5. september 95. Dette opvejes af, at KNRTV sender to danske tv-nyhedsudsendelser i hele deres udstrækning, nemlig dagens to DR TV-aviser. Den tidlige TV-avis kl. 18.30 sendes i Grønland kl. 18.00 grønlandsk tid⁹ og den anden lige efter Qanorooq, dvs. kl. 20. Set fra én bestemt synsvinkel handler TV-aviserne i Grønlands tv udelukkende om udenlandske forhold, nærmere bestemt om specifikke danske forhold samt om internationale begivenheder. Men det er faktisk unormalt at Qanorooq ikke indeholder internationalt stof. Der var tværtimod i hele perioden fra midten af september til midten af oktober som regel mindst et enkelt indslag fra udlandet i Qanorooq.¹⁰

Den dag som var valgt til at sammenligne tv-nyhederne i riget var altså uheldigt valgt med hensyn til udlandsstof i den grønlandske nyhedsudsendelse. Men KNR TV, grønlandsk fjernsyn satser samtidig overordentligt meget på at orientere om udenlandske begivenheder specielt med dansk synsvinkel og stemme. Det passer sammen med tendensen i behandlingen af de sprogproblemer, som Qanorooq omtalte den 5. september.

Dagur og Vika, færøske tv-nyheder

Ligesom det er reglen i grønlandske tv-nyheder kommer internationale nyheder sent eller i sidste række i færøsk tv. Ligesom alle andre nationale kanaler interesserer Dagur og vika sig først og fremmest for sit eget. Men i modsætning til den grønlandske Qanorooq er der altid udenlandske indslag i den færøske tv-nyhedsudsendelse, og det

er i dag utænkeligt at bringe danske tv-nyheder som fast inventar på den færøske sendeflade.¹¹ De færøske internationale nyheder hentes fra Reuters Bureau. Én programmedarbejder tager sig af det udenlandske stof, følger udviklingen på nabo-landenes satellitkanaler, forfatter en tekst på baggrund af Reuters materiale, BBCs og det norske fjernsyns nyhedsudsendelser og læser teksten ind til billeder, der er hentet fra Reuter.¹²

Greenpeace på færøsk

Denne bestemte dag i september, er der tre udenlandske indslag i SVFs nyhedsudsendelse og de kommer spredt i udsendelsen. Allerede tredje indslag stammer fra den internationale nyhedsarena, og det er interessant set i forhold til TV2, der behandler samme emne i sin sene udsendelse. Dette indslag i Dagur og vika handler om de franske atomprøvesprængninger i Stillehavet og sagen har lokal interesse og får derfor to indslag. Første del drejer sig om, at den færøske regering overvejer at protestere mod forsøgene og er igang med at undersøge hvordan protesten skulle overbringes. Det sker samtidig med at den franske ambassadør i Danmark er på besøg i Tórshavn.

Det andet indslag om de franske atombombeforsøg handler om internationale protester mod forsøgene. Her bliver det først meddelt at en fransk sejlboat er blevet opbragt inden for sømylegrænsen omkring Muroroa; derefter følger en meddelelse om, at en sejlboat fra New Zealand med jurister ombord også er blevet opbragt. Endelig for det tredje kommer der en historie om at

femten Greenpeace-aktivister er blevet arresteret.¹³ Derefter bliver en af Greenpeace's grundlæggere, David McTaggart citeret for at sige, at aktionerne vil give resultat.

Derpå går indslaget videre med den hjertelige modtagelse miljøaktivisterne har fået på Tahiti og slutter med internationale diplomatiske forviklinger som følge af sagen. I de to første meddelelser er aktivisterne anonyme. Dagur og vika sætter altså vigtige nyhedskriterier som bekendthed og personlig tilknytning til side, idet aktivisterne først i den tredje meddelelse i indslaget får navn samt en navngivet repræsentant, der bliver citeret.

Dette kan forklares med at miljøorganisationer er upopulære på Færøerne, fordi mange protesterer mod den færøske grindehvalfangst og iværksætter den ene kampagne efter den anden mod færøsk fiskeriekспорт.¹⁴ Selv om Greenpeace ikke har deltaget i disse protester, rammes organisationen af den samme idiosynkrasi, fordi man i den færøske offentlighed sætter lighedstegn mellem Greenpeace og alle miljøorganisationer. Greenpeace er således ikke blot navnet på én af miljøorganisationerne, men indbegrebet af alle dem. Derfor gemmes Greenpeaceaktionerne langt inde i indslaget mellem andre helt anonyme tilkendegivelser. Men billederne til omtalen af Greenpeace er til gengæld fulde af oplysninger om organisationens tilstedeværelse – f.eks. Greenpeacelogoer på et skib og en helikopter. Billederne forråder på sin vis forsøget på at gemme Greenpeace af vejen.

De andre internationale nyheder i Dagur og vika

Den anden internationale nyhed i Dagur og vika er det niende indslag i udsendelsen og drejer sig om NATOs bombninger i Bosnien. Billedvalget ligner til forveksling det, som TV avisen og TV2 nyhederne bringer.¹⁵ Men SVF har en enkelt oplysning til billederne, som ingen af de andre har med: på de første billeder i indslaget letter nogle fly fra et hangarskib og andre fra landjorden. SVF fortæller at de, der letter fra jorden, letter fra en lufthavn i Italien. Denne oplysning tilføjer ikke noget væsentligt til selve begivenheden, men viser en interesse for præcis stedangivelse. Til gengæld indeholder selve beretningen om bombningerne færre detaljer end de danske indslag om dem.

SVF bringer derudover billeder, som ingen af de andre omtalte tv-nyheder har den pågældende dag. Der bliver vist billeder med den amerikanske Bosnien-fredsforhandler, der opholder sig i Tyrkiet i en helt anden sammenhæng. Billederne skal kun præsentere manden – atmosfæren, interiøret og de øvrige deltagere på billedet er irrelevante og billedet virker som helhed forstyrrende.

Den tredje udenlandske historie hos SVF drejer sig om kvindekongressen i Peking, hvor SVF har en journalist med, og indslaget er nr. 10 i udsendelsen. Indslaget har samme form som tilsvarende indslag i TV2 nyhederne: stillbillede af journalisten mod en baggrund med et kort over Kina skifter med billeder fra en fuld konferencosal hvor kvinder klapper for talerne Gertrud Mongella fra Tanzania, der havde organiseret

konferencen, og Hillary Clinton.¹⁶

Den fjerde og sidste internationale nyhed i SVF handler om at Syrien gerne vil igang med fredsforhandlinger med Israel. Den nyhed bringer ingen anden offentlig station i det danske rige. Det er måske et eksempel på et indslag, der er produceret en anden dag og kommer med i udsendelsen denne aften, fordi der mangler et indslag for at udsendelsen skal have sin fulde længde.

Bombningerne i Bosnien er den internationale begivenhed, der bliver prioriteret højest på de danske kanaler – samt i BBCs Prime Nine O'clock News samme aften – men i den færøske nyhedsudsendelse er de placeret meget sent. Til gengæld er miljøproblemerne i forbindelse med de franske atomprøvesprængninger rykket meget længere frem i udsendelsen, samtidig med at holdningen til en af verdens førende miljøorganisationer bliver tydeligt markeret gennem den indre prioritering i indslaget. Da man er fuldstændig ude af stand til at fortælle om begivenhederne på stedet hvor de sker, kan man i det mindste prioritere gennem redigeringen.

De danske tv-nyheder

De danske tv-nyheders struktur er velbeskrevet i litteraturen.¹⁷ Denne aften i september er det meget tydeligt, at SVF, KNR TV og DR's tv-avis er opbygget efter den traditionelle struktur. Emnerne behandles hver for sig i rækkefølge efter journalistisk vigtighed, men uden indbyrdes sammenhæng. Danmark Radios TV-avis kl. 18.30 forsøger at sikre sig seernes interesse senere på aftenen ved at henvise til et indslag, som vil komme i udgaven kl. 21. I den

tidlige udsendelse af TV2-nyheder er der et meget mere kompliceret henvisningsspil mellem indslagene. Det andet emne der kommer på bane, sikkerhed på byggepladser, er en foramtale af det tiende indslag i udsendelsen. Ligeledes er det tredje emne, der omtales, både en henvisning til en anden udsendelse på kanalen senere på aftenen og en foramtale af et klip fra den pågældende udsendelse som bliver vist senere i nyhederne. Fælles for de danske tv-nyheder denne aften er, at bombningerne i Bosnien er første indslag i alle fire udsendelser. Bosnien har højeste prioritet, fordi det er en vigtig international begivenhed. Samtidig spejler placeringen af nyheden først i udsendelsen danske interesser i konflikten, idet Danmark både er medlem af NATO og deltager i FN's styrker i Bosnien. Strømsviget i København er et andet emne, som begge de danske tv-stationer har med i deres nyhedsudsendelser.

Danmark Radios tv har tre internationale nyheder i den tidlige tv-avis og fire i den sene den 5. september 1995. Den første i begge udsendelser handler som sagt om NATOs enestående skridt i konflikten i Bosnien. Denne hovedbegivenhed er så alvorlig at den sene TV-avis ikke slutter med en "blød" nyhed, men med et helt nyt telegram fra Sarajevo, hvilket bevirker at udsendelsen slutter i en dyster stemning.

Der er en tematisk sammenhæng mellem tre af de andre udenlandske indslag i den sene TVavis. Der er to indslag fra kvindekonferencen i Peking og udmiddelbart efter følger en historie om et nyt sexistisk mandsvælde i Rusland. Disse indslag handler om kønsroller, som ikke er et specielt

udenlandsk problem, men i høj grad et vigtigt tema i den danske debat. Der er altså ingen rent – dvs. uden nævneværdig betydning i den danske offentlighed – udenlandske historier i Danmarks Radios TV-avis.

I denne sammenligning af danske, færøske og grønlandske tv-nyheder påkalder ét af indslagene i den sene TV-avis sig særlig interesse. Det drejer sig om indslaget om Thulebasen. TV-avisen har fået indblik i dokumenter, der afslører hidtil ikke offentliggjorte oplysninger om atomvåben på basen, og som sætter den danske regerings beslutninger både i 1950'erne og i 1990'erne i et endnu dårligere lys end hidtil. Udsendelsen blev også sendt i Grønland samme aften, og der kunne det virke som at få nationale nyheder gennem en fremmed kanal. Ved siden af de faktiske oplysninger om dokumenter, der viser at den danske statsminister vidste at USA opbevarede atomvåben i Thule, udstiller indslaget kolonimagtsens selvafstraffelse. Samtidig med at den danske nation blotter sig over for den grønlandske som en forhenværende dansk koloni, bekræfter indslaget nogle danske forestillinger om Danmark som kolonimagt.

TV2 har også 3 udenlandske historier i den tidlige udsendelse. De handler om krigen i Bosnien og kvindekongressen i Peking. Den tredje er ikke en egentlig nyhed, men henviser til én af kanalens udsendelser senere på aftenen. Den handler om børnehjem i Kina, emnerne er børnemishandling og menneskerettigheder, som utvivlsomt vækker harme i den danske debat. Ligesom DR TV-avisen er de interna-

tionale indslag i TV2 emner som interesserer den danske offentlighed.

I TV2s sene udsendelse kl. 22 var der 4 el. 5 indslag – afhængigt af om man regner Bosnien-indslaget og reportagen fra hangarskibet i Adriaterhavet som én eller to historier. Reportagen fra hangarskibet og det tredje indslag i udsendelsen om utilfredsheden i Rusland med NATOs indgreb i Bosnien er væsentlige udvidelser af Bosnien-historien. Men placeringen i den sene nyhedsudsendelse betyder, at man skal sidde længe oppe i Danmark for at få den brede udenlandske orientering. Kvindekongressen i Peking er også repræsenteret i TV2s sene nyheder og har samme struktur som det færøske indslag derfra.

Greenpeace på dansk

Alle de danske tv-nyheder den 5.9.95 undertagen den tidlige TV-avis omtaler de franske atomprøvesprængninger ved Mururoa. De sene nyheder på TV2 bringer to indslag der drejer sig om Greenpeace. Det ene – nummer 9 i udsendelsen – handler om de franske atomprøvesprængninger på Mururoa og fortæller om en anden episode end Dagur og vika. TV2 nyhederne fortæller at fire Greenpeace-aktivister i gummibåd er blevet arresteret.¹⁸ I denne forbindelse viser TV 2 de samme billeder som Dagur og vika viser til meddelingen om de franske sejlbådsaktivister, og de forestiller en sejlbåd som har en gummibåd ved siden. Billedkilden er sikkert Reuter, udvalget og sammenstillingen af tekst og billede er altså temmelig tilfældig. Resten af TV 2's indslag om de franske atomprøvesprængninger handler om Chiracs udtalelser den på-

gældende dag og omtaler til sidst at to britiske aktivister er blevet arresteret på Muro-roa. TV2 følger således den almindelig form for redigering – navns nævnelse og bekendthed frem for anonymitet, derfor bliver Greenpeace nævnt først.

Næste – det tiende – indslag i TV2-nyhederne drejer sig om, at Greenpeace i juli måned er gået af med “sejren” i forbindelse Shell’s planlagte sænkning af Brent Sparolieplatformen. Organisationen må nu give Shell en undskyldning for at have brugt forkerte oplysninger i kampagnen. I indslaget ridses kampagnens forløb op, og det fortælles at Greenpeace’s oplysning om at boreplatformen indeholdt 5.500 ton råolie er forkert. En talskvinde for Shell i Danmark bliver citeret for at sige at Greenpeace’s undskyldning er et bevis på at firmaet har håndhævet sagen seriøst. Derefter udtaler en repræsentant for Greenpeace at oplysningen var kommet ud så sent, at den ingen væsentlig betydning har haft for Shell’s beslutning. Indslaget slutter med at vise Brent Spar liggende i en norsk fjord ventende på at blive ophugget.

Mens Greenpeace får to indslag i TV2 og organisationens navn har en fremtrædende plads både i overskrifter og i indslagene, bliver organisationen gemt af vejen i den færøske nyhedsudsendelse. Det peger på store forskelle i holdningen til Greenpeace og forestillingerne om miljøbeskyttelse. I TV2’s ene indslag er Greenpeace helten i Stillehavet, i det andet er organisationen menneskelig, kan både begå fejl og indrømme dem – selv om Greenpeace’s egen vurdering af konsekvenserne af de fejlagtige oplysninger bevirker at undskyld-

ningen i virkeligheden kun er halv: det forkerte tal har ingen betydning haft, undskyldningen var virkningsløs for Greenpeace havde vundet.

Seernes internationale orientering

Den grønlandske nyhedsudsendelse havde ingen udenlandske nyheder, men til gengæld sender KNRTV både før og efter sin egen nyhedsudsendelse to danske nyhedsudsendelser i deres fulde udstrækning. Selv de danske frontsystemer og temperaturer på 15-17 grader sidder man og følger i sine egne højst 2-3 grader.

De færøske tv-nyheder giver de udenlandske indslag lav prioritet – de er placeret sent i udsendelsen. Der er fire indslag fra den store verden. I to af tilfældene er der en direkte forbindelse mellem færøske forhold og de udenlandske. Men man kan stille spørgsmålstejn ved om det færøske landstyre ville have protesteret mod de franske atomprøvesprængninger på Muroroa, hvis ikke den franske ambassadør i Danmark netop befandt sig i Tórshavn og på den måde gav den færøske regering en anledning til at markere sig.

De nationale tegn, som nyhedsudsendelsernes indledningssekvenser udsender i Grønland og på Færøerne, svarer til udsendelsernes fokusering på begivenheder i det pågældende land, og til den redigering af de udenlandske begivenheder, der får dem til at passe ind i nationale mønstre. De danske nyhedsudsendelsers indledningssekvenser lægger meget mindre vægt på det nationale og på lignende vis prioriteres denne dag én bestemt international begivenhed højest, og på den måde svarer de

danske tv-nyhedsudsendelsers prioritering til f.eks. BBC's nyheder på den internationale satellitkanal Prime.¹⁹ NATOs bombninger og FN's engagement gennem længere tid i Bosnien berører hele den vestlige verden, i mange tilfælde helt ind til de enkelte familier. Færøerne og Grønland er ikke direkte berørt af konflikten, derfor kan man placere nyheden om NATOs bombninger sent i udsendelsen eller slet ikke omtale dem.

Efter denne stikprøve at dømme er det sådan, at jo længere bort fra det danske magtcentrum man kommer, jo mere orienteres seerne i den bedste sendetid omkring kl. 20 om forhold i resten af verden. Det er dog ikke alle grønlandere og færinger der har denne chance: visse bygder både i Grønland og på Færøerne har svært ved overhovedet at modtage den nationale station.

Et helt andet problem er, at de udenlandske nyheder i høj grad er formidlede, i højere grad jo længere vi kommer væk fra de store stationer, der kan sende egne reportere ud i verden. I grønlandsk og færøsk tv stammer de internationale nyheder så godt som altid fra fremmede journalister og observatørers iagttagelser. Samtlige internationale nyheder i færøsk tv stammer fra Reuters Bureau – en gang imellem hentes de fra norsk tv. Dvs. de har gået igennem en lang række led og »gate-keepers« før de evt. bliver udvalgt og bragt på den pågældende kanal. Men seerne er langt fra altid i stand til at identificere nyhedskilden, hvem har fremstillet nyhederne og hvordan de er nået frem. På nogle enkelte billeder fra Bosnien i de undersøgte tv-nyheder står

der CPT i det ene hjørne. Det er den station der har filmet og solgt billeder – sikkert først til Reuter, som derefter distribuerer dem rundt i verden.

Selv om de udenlandske nyheder kommer sent i rækken af indslag i den enkelte nyhedsudsendelse, så er der relativt mange udenlandske indslag i den færøske tv-nyhedsudsendelse. TV2's sene udgave af Nyhederne har bedst udenlandsk dækning, men på det tidspunkt er den bedste sendetid forbi, og udsendelsen svarer til de »smalle« udsendelser der henvender sig til et udvalgt publikum med særinteresser.

Teoretisk set er grønlandske tv-seere større verdensborgere end alle andre i det danske rige, fordi grønlandsk tv bringer langt de fleste udenlandske nyheder. Ser man bort fra rigsfællesskabet og i stedet stiller de kulturelle forskelle i centrum træder den internationale orientering i fokus. Grønlandere har mulighed for både at se en nyhedsudsendelse fremstillet i Grønland og to udenlandske på deres egen nationale kanal. Ligesom færinger får grønlandere ikke kun faktiske oplysninger om internationale forhold, men også en hel del skjult information.

Men ved visse lejligheder forkastes gængse udenlandske holdninger til fordel for egne nationale. Om det handler f.eks. forskellene mellem indslagene, hvor Greenpeace optræder. I TV2 er holdningen positiv og accepterende, fordi man i Danmark generelt er miljøbevidst og miljøbevidsthed er som regel identisk med en positiv holdning til Greenpeace og lignende organisationer. Færøsk tv spejler udbredte forestillinger på Færøerne om interna-

tionale miljøorganisationer, og SVF viser den udbredte færøske skepsis over for den slags ved at gemme Greenpeace af vejen mellem andre unavngivne aktiviteter. Nyhedsudsendelserne repræsenterer de gængse holdninger i samfundet, og holdningernes fordeling illustrerer, at det er redigeringen, der er afgørende og at det er redaktørens normer og forestilling, der bliver bestemmende for resultatet. Det internationale nyhedsstof tilpasses herskende nationale forestillinger, de vælges så de passer ind i den offentlige debat i det pågældende samfund.

Litteratur

- Andreassen, Eyðun *Folkelig offentlighed. En undersøgelse af kulturelle former på Færøerne i 100 år*, Museum Tusculanum forlag, Kbh. 1992.
- Barthes, Roland *Mytologier. Udvalgte essays om vor mytologiske hverdag*, Rhodos Kbh. 1969.
- Fiske, John og John Hartley *Fjernsynets sprog* Arnold Busck 1981
- *Introduction to communication studies* Routledge, 2. Ed. 1990
- Jensen, Ellen Nuunu »Sammenligning af indslag i 5 TV-aviser optaget den 5.9.95 vedrørende kvindekongressen i Peking«. Rapport om Visuel kommunikation, Ilisimatusarfik, Nuuk sept. 1995.
- Pittelkow, Ralf "Seernes TV-avis" i *Analyser af TV*, Medusa 1985.
- Rosing Heilmann, Pia »Sammenligning af indslag i 5 TV-aviser fra 5.9.95 vedrørende Bosnien«. Rapport om Visuel kommunikation, Ilisimatusarfik, Nuuk sept. 1995
- Sanderson, Kate *Grindadráp: a textual history of whaling traditions in the Faroes to 1990*, University of Sydney, Dep. of English 1992.
- Wallis, Roger and Stanley Baran *The Known World of Broadcast News* Routledge 1990
- idet en række institutioner har den i deres logo. Foruden fjernsynet indgår den f.eks. i domstolens symbol, i landsbibliotekets og i det nye kulturhus' logoer.
2. *The Known World of Broadcast News – International News and The Electronic Media*, Routledge, London & New York 1990
 3. BBC World er ikke en national kanal på samme måde som de undersøgelsen handler om. BBC World er en engelsk kanal, der henvender sig til seere i hele verden og det er nyhedsstoffet tilpasset efter.
 4. *The Known World of Broadcast News* s. 172.
 5. Roland Barthes "Myten i dag" i *Mytologier. Udvalgte essays om vor mytologiske hverdag* Rhodos, Kbh. og Ed. De Seuil 1969, s. 141-189.
 6. John Fiske & John Hartley *Fjernsynets sprog* A. Busck 1981, lignende hos i John Hartley *Understanding News*, London 1982.
 7. Oplysninger hentet hos KNR-TV og SVF.
 8. På Færøerne har man ikke kunnet modtage dansk tv før, men fra august 1996 kan man modtage DR2.
 9. Der er fire timers tidsforskel mellem Grønland og Danmark
 10. Nogle eksempler: Onsdag den 20.9.95 var der temmelig sent i udsendelsen et indslag om Hong Kong, hvor der havde været valg. Interessen for det indslag kan muligvis begrundes med, at Hong Kong ligesom Grønland er underlagt en fremmed stat, som snart skal indlemmes under et geografisk mere nærliggende overherredømme, nemlig Kina. Torsdag den 21.9.95 var der ligeledes et indslag om udenlandske forhold. Denne gang fra Hebron i Israel – og dette indslag var placeret allersidst lige før vejret. Interessen ligger eventuelt også her i den modstands- og befrielseskamp, som palæstinenserne kæmper. Det blev oplyst på skærmen at billederne fra Israel stammede fra DR – stemmen var grønlandsk. Dagene 25.-26. og 28.9.95 var der også udenlandske nyheder i Qnaarooq: den 25.9. om en mountain-bike cykelkonkurrence i Tyskland og den 26. september et dansk indslag om Bosnien-fredsforhandlingerne i USA og begge dage var de udenlandske indslag placeret lige før vejret. Det er altså gennemgående, at udenlandsnyhederne har lav prioritet, præcis som i færøsk tv. Den 28. september var det internationale indslag imidlertid rykket meget længere frem i udsendelsen og handlede om, at Israel og PLO havde underskrevet en aftale om de »besatte områder«. Der var billeder af Yitzhak Rabin, Yasser Arafat med Bill Clinton i midten,

Noter

1. Selv om trommen er et originalt tv-logo, er den et meget anvendt symbol i det grønlandske samfund,

flankeret af den ægyptiske præsident og den syriske konge. Efter indslaget kom der endnu fire indslag før vejret. Der er altså ingen helt fast regel om hvor de udenlandske nyheder placeres, men det ser ud til at de kommer et stykke inde i udsendelsen.

11. Før Sjórnvarp Føroya begyndte at sende i april 1984, havde de private tv-foreninger den danske tv-avis på programmet – altid et døgn forskudt. Om indførelsen af tv på Færøerne se Eyðun Andreassen *Folkelig offentlighed* 1992.
12. Oplyst af Malan Johannesen, programmedarbejder i SVF.
13. Det meddelte en pressemeddelse fra Greenpeace den 3. september 1995, <http://www.greenpeace.org/~comms/rw/sepo3b.html>
14. Angående grindefangstens betydning i færøsk kultur se Kate Sanderson *Grindadráp: a textual history of whaling traditions in the Faroes to 1990*, University of Sydney, Dep. of English 1992.
15. Pia Rosing Heilmanns rapport »Sammenligning af indslag i 5 TV-aviser fra 5.9.95 vedrørende Bosnien«, Visuel kommunikation, Ilisimatusarfik, Nuuk sept. 1995
16. Ellen Nuunu Jensens rapport »Sammenligning af indslag i 5 TV-aviser optaget den 5.9.95 vedrørende kvindekonferencen i Peking«, Visuel kommunikation, Ilisimatusarfik, Nuuk sept. 1995.
17. Bl.a. af Ralf Pittelkow »Seernes TV-avis« i *Analysen af TV*, Medusa 1985.
18. En pressemeddelse fra Greenpeace den 4. september 95 fortæller at to gummiåbde blev opbragt ud for Mururoa, <http://www.greenpeace.org/~comms/rw/sepo4e.html>.
19. BBC Prime: Nine O'clock News: Overskrifter: 1) NATO bomber igen i Bosnien 2) Chirac: atomprøvesprængninger standses muligvis 3) Hillary Clinton kritiserer kvindekonferencen 4) Krise i de nordiske fredsforhandlinger. Nyheder: 1: NATO-bombning i Bosnia. 2: Rusland kritiserer NATO for angrebet. 3: Interview med serbisk talsmand i London. 4: To britter taget inde på atomprøvesprængningsområdet i Stillehavet. 5: Engelsk-nordiske fredsforhandlinger udsat. 6: Offentlig undersøgelse af underjordisk laboratorium for atomaffald. 7: Afghanistan – studenteroldater taget en del af Herat. 8: Orkan i det Caribiske Hav. 9: Punjab i Indien – opklaring af mord på minister, der skete for nogen tid siden. 10: Kvindekonferencen i Peking – Hillary Clinton. 11: »Labour« vil have tiggere og fulde mennesker bort fra gaderne. 12: Vejret. 13: Overskrifterne gentages.